

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

РІШЕННЯ

наукової ради від 22 квітня 2021 р. з питання:

«Основні результати та завдання за напрямками діяльності ЦНТЕІ»

Розглянувши питання «Основні результати та завдання за напрямками діяльності ЦНТЕІ» Наукова рада зазначає, що ЦНТЕІ проводить системну роботу щодо вдосконалення нормативної бази, за напрямками своєї діяльності. Зокрема, за останні три роки оновлені редакції наступних нормативних документів: Положення про Центр науково-технічної і економічної інформації (версія 03); Положення про преміювання за досягнення високого рівня оприлюднення результатів наукових досліджень (версії 10-15); Положення про порядок організації і проведення наукових заходів (версія 02); Положення про захист прав інтелектуальної власності у СумДУ (версія 02). Крім цього, ЦНТЕІ за відповідними напрямками діяльності системно надає пропозиції щодо вдосконалення методики визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр СумДУ, які відповідають сучасним трендам та провідним рейтингам QS, THE, Шанхайського рейтингу тощо.

ЦНТЕІ здійснює облік та аналіз публікаційної активності співробітників Університету і здобувачів вищої освіти, рейтингових і звітних показників СумДУ в цілому та його структурних підрозділів, супроводжує базу даних публікацій представників СумДУ у виданнях, що індексуються БД Scopus та Web of Science Core Collection (далі – WoS) розробляє пропозиції щодо організації відповідної роботи у структурних підрозділах та стимулювання публікаційної активності вчених Університету.

Системна робота, яка направлена на вдосконалення механізмів мотивації співробітників університету до оприлюднення результатів своїх наукових досліджень у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS дає результат у тому, що за останні три роки значно збільшилась кількість публікацій у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS. Станом на 01 квітня 2021 року загальна кількість публікацій за даними БД Scopus становить 3260 (на 83% більше у порівнянні з 01 квітня 2018 року), а у виданнях, які індексуються БД WoS кількість публікацій становить 2384 (на 58% більше у порівнянні з 01 квітня 2018 року). Разом з тим Наукова рада зазначає, що незважаючи на зростання кількості статей у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS, кількість статей у журналах, що відносяться до кватилів Q1 і Q2 не відповідає науковому потенціалу вчених університету. Тому необхідно посилити системну роботу щодо збільшення кількості статей у високореєтингових виданнях, а не загальну кількість публікацій. За останні три роки значення індексу Гірша за даними БД Scopus збільшилось на 17 позиції з 33 до 50 а за даними WoS на 16 позиції з 29 до 45.

За останні три роки продовжує спостерігатися позитивна динаміка зростання кількості наукових і науково-педагогічних працівників (далі – НП і НПП), що мають 5 і більше публікацій у періодичних виданнях, які індексуються БД Scopus та/або WoS. За цим показником університет має перший показник серед ЗВО України.

ЦНТЕІ є найбільшим в університеті надавачем інформації до рейтингу інститутів, факультетів та кафедр СумДУ (52 рейтингових показників). Тому, для покращення збору та аналізу показників публікаційної активності, у 2018 році в університеті була запроваджена інформаційно-аналітична система звітності НП і НПП web-сервіс «Наукові публікації СумДУ» (далі – Web-сервіс). Щороку до Web-сервісу заноситься більше 3500 публікацій. У 2020 році Студентським центром інформаційних технологій за технічним завданням ЦНТЕІ була розроблена нова версія Web-сервісу, яка суттєво відрізняється від попередньої. Нова версія Web-сервісу інтегрована до «Особистого кабінету», дозволяє накопичувати та

формувати перелік публікацій науково і науково-педагогічних працівників та розраховувати рейтингові показники інститутів, факультетів та кафедр університету за рівнем оприлюднення результатів наукової та науково-методичної діяльності. Проте, 40% публікацій заносяться до Web-сервісу з помилками, що ускладнює їх аналіз. Це пов'язано з тим що відповідальні на кафедрах за наповнення Web-сервісу не перевіряють коректність занесених даних про публікації.

У 2021 р. важливим завданням є вдосконалення Web-сервісу в частині інтеграції з БД Scopus та Репозитарієм СумДУ. Інтеграція з БД Scopus через API дозволить автоматично додавати всі публікації, які будуть проіндексовані БД Scopus до Web-сервісу. Роботи щодо інтеграції Web-сервісу з БД Scopus вже розпочались, проте завершенню процесу у 2021 р. можуть завадити проблеми з доступом до цих баз даних. Інтеграція з Репозитарієм СумДУ дозволить автоматично додавати до Web-сервісу інформацію про публікації, які НП і НПП додають самоархівуванням або вносяться бібліотекою. Виконання цього завдання потребує додаткових ресурсів та вирішення питання технічного адміністрування репозитарію окремою ІТ службою університету. У 2021 році ЦНТЕІ заплановано провести ряд методичних семінарів для НПП щодо можливостей та роботи з Web-сервісом.

Протягом останніх трьох років ЦНТЕІ спільно з редакційними колегіями наукових журналів засновником (співзасновником) яких є СумДУ проводилась системна робота щодо підвищення рівня наукових видань СумДУ, яка була направлена на виконання вимог їх входження до переліку фахових видань України та до БД Scopus та/або WoS. У 2020 році була завершена процедура отримання статусу фахового видання України науковими журналами. На теперішній час 14 наукових журналів включено до переліку фахових видань України, зокрема 12 до категорій «Б», 2 до категорій «А». Два наукових журнали втратили статус фахового та припинили своє існування. У 2020 році розпочав свою роботу новий англomовний журнал «Health Economics and Management Review», редколегія якого планує подати документи на входження журналу до Категорії Б у липні 2021 року. На постійній основі ЦНТЕІ проводить роботи щодо присвоєння кожному опублікованому матеріалу міжнародного цифрового ідентифікатора DOI. Всі статті, які опубліковані у журналах університету, мають DOI. Разом з тим Наукова рада зазначає необхідність посилення роботи щодо підвищення рівня наукових видань університету, яка направлена на виконання вимог до їх входження до БД Scopus або WoS.

У 2020 році вперше впроваджені механізми стимулювання за організацію і проведення наукових заходів, матеріали яких або рекомендовані доповіді опубліковані у виданнях, які індексуються БД Scopus та/або Web of Science Core Collection. Університетом проводиться три наукові конференції матеріали яких (або рекомендовані доповіді) опубліковані у виданнях, які індексуються БД Scopus та/або WoS:

- «Герметичність, вібронадійність та екологічна безпека насосного і компресорного обладнання», факультет ТеСЕТ;
- «Конструювання, моделювання виробництво: обмін інноваціями», факультет ТеСЕТ;
- «Наноматеріали: застосування та властивості», факультет ЕлІТ за участі медичного інституту.

Разом з тим Наукова рада зазначає необхідність поширення досвіду проведення наукових конференцій, матеріали яких (або рекомендовані доповіді) опубліковані у виданнях, які індексуються БД Scopus та/або WoS факультетами ТеСЕТ та ЕлІТ на інші інститути (факультети) університету.

З метою стимулювання НП і НПП до діяльності, в межах якої створюються об'єкти права інтелектуальної власності та підвищення рівня прикладних досліджень і розробок в університеті працює механізм стимулювання авторських колективів винахідників за отримання охоронного документу на право інтелектуальної власності.

Впродовж останніх трьох років спостерігається незначний зріст кількості поданих заявок і отриманих патентів на винаходи і корисні моделі. Це зумовлено декількома обставинами.

Так в 2019 році за Постановою КМУ були збільшені збори за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності. Збори за подачу, отримання патентів на винахід та підтримання їх чинності збільшилися майже в чотири рази, а на корисні моделі майже в 12 разів. Таке підвищення вартості і в процедурі отримання Свідoctв про реєстрацію авторського права на твір, де збори збільшилися майже в три рази.

В 2020 році було внесено зміни до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», згідно яких правова охорона не поширюється на такі об'єкти, як хірургічні чи терапевтичні способи лікування людини або тварини, способи діагностики організму людини або тварини. Ці зміни стосуються перед усім винахідників медичного інституту, заявки яких в попередні роки складали до 45% від загальної кількості поданих університетом заявок на об'єкти права промислової власності. Неможливість захисту правом інтелектуальної власності розробок науковців медичного інституту значно знизило кількість поданих заявок у 2020 році.

Основною причиною малої кількості отриманих університетом патентів на винаходи є нестача нових інноваційних розробок, які відповідають умовам патентоздатності (новизна, винахідницький рівень та промислова придатність). Ще одною причиною низької кількості поданих заявок і отриманих патентів на винаходів, є значний термін від подачі заявки до отримання патенту на винахід. Так, якщо строк отримання патенту на корисну модель, при умові подання електронної заявки складає від чотирьох до шести місяців, то строк отримання патенту на винахід складає від півтора до двох років. Закордонне патентування об'єктів промислової власності, яке необхідне для продажу ліцензій на використання запатентованих розробок в університеті не ведеться. При подачі міжнародної заявки необхідно оцінити економічну доцільність отримання патенту в інших країнах, з огляду на те, що процедура патентування сама по собі досить трудомістка і дорога.

Для підвищення активності щодо захисту інтелектуальної власності університету, протягом трьох років наказом ректора затверджується перелік найбільш перспективних та інноваційних розробок вчених університету, які потребують першочергового захисту правом інтелектуальної власності.

З 2020 року ЦНТЕІ розпочав електронну подачу заявок на об'єкти промислової власності (корисні моделі та винаходи) в системі подання електронних заявок УКРПАТЕНТУ. Електронне подання заявок зменшує вартість збору за подання заявки та скорочує строк отримання охоронного документу.

Відділом управління захистом інтелектуальної власності ЦНТЕІ надаються консультації НП і НПП та особам, що навчаються у СумДУ щодо використання патентних баз даних, зокрема, УКРПАТЕНТУ, Всесвітньої організації інтелектуальної власності – PATENTSCOPE, Європейського патентного відомства тощо для пошуку патентної інформації в Україні та провідних країнах світу, аналогів та прототипів. Також використовується патентний фонд університету, який налічує близько 1 млн. 530 тис. одиниць. Кількість осіб яким надані консультації у 2020 році склала 98.

ЦНТЕІ на системній основі проводить роботу з інформування науковців університету про наукові заходи та спеціалізовані виставки, шляхом адресної розсилки інформації до структурних підрозділів. Проте, з 2020 року через карантинні заходи була унеможливлена участь університету у спеціалізованих виставках, які фактично не проводились. Проводиться робота з розміщення рекламних повідомлень про розробки університету на спеціалізованих порталах для бізнесу в Україні та за кордоном. Проте кількість рекламних продуктів розробок університету протягом останніх років майже не змінюється. Це в першу чергу пов'язано з відсутністю інформації в ЦНТЕІ про нові наукові розробки, які створюються в рамках виконання науково-дослідних робіт. Тому потребує вдосконалення механізм виявлення нових конкурентоздатних розробок, зокрема за рахунок аудиту об'єктів права інтелектуальної власності в університеті. Проведено часткове оновлення постійно діючої експозиції наукових здобутків СумДУ.

Наукова рада рекомендує:

1. Проводити системну роботу щодо удосконалення діючої та розробки нової внутрішньої університетської нормативної бази за напрямками діяльності ЦНТЕІ, а саме розробити нові редакції Положення про порядок видання наукових журналів, Положення про порядок проведення аудиту об'єктів права інтелектуальної власності у СумДУ та Положення про діяльність в університеті із трансферу технологій

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
проректор з наукової роботи Анатолій ЧОРНОУС
Термін: протягом року.*

2. Вивчити питання диверсифікації джерел отримання інформацій про публікаційну активність представників університету у виданнях що індексуються БД Scopus та WoS.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ
Термін: 3 квартал 2021р.*

3. При виборі наукових журналів для публікації результатів наукових досліджень орієнтуватися на наукові журнали, що відносяться до кuartилів Q1-Q2 та індексуються одночасно БД Scopus та WoS.

*Відповідальні: завідувачі кафедр та керівники наукових структурних підрозділів.
Термін: постійно.*

4. Впровадити систему обліку та аналізу публікаційної активності університету за науковим напрямками за якими здійснюється атестація ЗВО у частині провадження наукової (науково-технічної) діяльності.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ
Термін: 4 квартал 2021р.*

5. Завершити розробку нової версії Web-сервісу, зокрема в частині інтеграції з БД Scopus та вирішити питання адоптації Web-сервісу до «Репозитарія СумДУ».

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
директорка бібліотеки Тетяна МАРИНИЧ,
перший проректор Сергій ЛЕОНОВ
Термін: 4 квартал 2021р.*

6. Провести серію методичних семінарів для НП і НПП щодо можливостей та роботи з web-сервісом «Наукові публікації СумДУ».

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ
Термін: 4 квартал 2021р.*

7. Поширити досвід факультетів ТеСЕТ та ЕлІТ щодо проведення наукових конференцій, матеріали яких (або рекомендовані доповіді) опубліковані у виданнях, які індексуються БД Scopus та/або WoS на інші інститути (факультети) університету. Зокрема запланувати проведення таких конференцій у 2022 році.

*Відповідальні: директор ННІ БіЕМ Тетяна ВАСИЛЬЄВА,
директор ННІ права Анатолій КУЛІШ,
декан факультету ІФСК Олена СУШКОВА,
директор МІ Андрій ЛОБОДА
начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ
Термін: протягом року.*

8. Розглянути на засіданні Наукової ради питання про стан та завдання розвитку наукових журналів університету.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
проректор з наукової роботи Анатолій ЧОРНОУС
Термін: 4 квартал 2021р.*

9. Вдосконалити механізм щодо виявлення нових об'єктів права інтелектуальної власності створених в порядку виконання науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи для подальшого їх захисту і комерціалізації зокрема, за рахунок аудиту об'єктів права інтелектуальної власності в університеті.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
начальник НДЧ Денис КУРБАТОВ,
завідувачі кафедр.
Термін: постійно.*

10. Вивчити досвід міжнародного патентування в українськими ЗВО, науковими установами, промисловими підприємствами тощо.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ
Термін: 3 квартал 2021р.*

11. Провести серію технологічних семінарів з питань захисту прав інтелектуальної власності та комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності та роботи з патентними базами країн світу.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ
Термін: протягом року*

12. З метою рекламування наукових напрямів і розробок університету, оновити рекламно-інформаційний збірник наукових розробок, доповнивши його новою інформацією про результати виконання держбюджетних НДР, господарчих договорів, державних і міжнародних наукових грантів, розробки екологічного спрямування тощо

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
начальник НДЧ Денис КУРБАТОВ
Термін: протягом року*

13. Розробити нову версію мобільної та постійно діючої експозиції наукових здобутків СумДУ.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
начальник НДЧ Денис КУРБАТОВ,
проректор з наукової роботи Анатолій ЧОРНОУС
Термін: 4 квартал 2021р.*

14. Для забезпечення системної роботи ЦНТЕІ з трансферу технології вирішити питання кадрового забезпечення та надати відповідні пропозиції ректору щодо посадових обов'язків начальника відділу управління захистом інтелектуальної власності та керівника групи організації трансферу технологій.

*проректор з наукової роботи Анатолій ЧОРНОУС
Термін: 3 квартал 2021р.*

Голова наукової ради

Анатолій ЧОРНОУС

Секретар наукової ради

Юрій ВОЛК